

Nieuws uit Lambarene

Van de redactie

Wij hebben misschien sommigen van u wat lang laten wachten op het nieuwe nummer, maar wij meenden er goed aan te doen dit nummer in de paasvakantie te doen verschijnen. Ieder heeft dan rustig tijd zich in het werk van dr. Schweitzer te verdiepen.

In verband met het feit, dat mevrouw Oberman in de maand april wederom voor onbepaalde tijd naar Lambarene zal gaan om dr. Schweitzer te helpen met het ziekenhuis en de correspondentie, zal mevrouw E. F. Teychiné Stakenburg—Mees tijdelijk het secretariaat waarnemen.

Het adres van de penningmeester van het Albert Schweitzerfonds is sinds 1 januari geworden: Bosweg 3, Gorssel (Gld.). Het gironummer 143643 is hetzelfde gebleven, alleen de plaats Deventer is veranderd in Gorssel. Men neme hiervan nota bij het gireren!

Het Nieuws uit Lambarene wordt gratis verstrekt aan belangstellenden, als zij van hun belangstelling op tastbare wijze hebben blijk gegeven.

Men kan dit doen door een bijdrage (ineens of geregeld) te storten of over te schrijven op postrekeningnummer: 143643 van de penningmeester van het Albert Schweitzerfonds te Gorssel of te storten op de rekening van het A.S.F. bij de N.V. Amsterdamsche Bank te Deventer. Hierdoor steunt men dus het Albert Schweitzerfonds, dat zich tot taak heeft gesteld gelden bijeen te brengen voor het werk van dr. Schweitzer en belangstelling te wekken voor zijn denkbeelden. Zij doet dit o.m. door het stimuleren van uitgaven, het organiseren van lezingen of voordrachten, het uitgeven van een periodiek „Nieuws uit Lambarene”.

Bijdragen welke men in het bijzonder wenst te bestemmen voor steunverlening aan het ziekenhuis te Lambarene kunnen worden gestort op girorekening 2647 ten name van de Amsterdamsche Bank, kantoor Delft, met vermelding van de bestemming „Voor het ziekenhuis te Lambarene”. Deze tweede stichting verzamelt gelden, die voor direct gebruik door dr. Schweitzer in aanmerking komen. Zij hebben slechts betrekking op het ziekenhuis te Lambarene. Uiteraard werken deze twee stichtingen nauw samen.

Bestuursleden van de Stichting Albert Schweitzerfonds:

Ds. C. B. Burger, voorz., Stadhouderslaan 30, Utrecht.

Mevrouw H. Oberman—Oberman, secretaresse, Scheepstimmermanslaan 37, Rotterdam.

Mevr. E. F. Teychiné Stakenburg—Mees, wnd. secretaresse „Klein-Schoonoord”, Westzeedijk 124, Rotterdam C.

G. Oosterwijk, penn. Bosweg 3, Gorssel (Gld.).

G. van Aardenne, Dubbeldamseweg 2, Dordrecht.

Ds. D. A. Werner, Ned. herv. pastorie, Zweeloo (Dr.).

Mr. Ph. M. Muus Jr., Goudastraat 58, Wormerveer.

Bestuursleden van de stichting: Vrienden van het hospitaal te Lambarene:

G. Oosterwijk, voorz., Bosweg 3, Gorssel (Gld.).

T. Hoekstra, secr.-penn., Oude Delft 141, Delft.

Ds. C. B. Burger, Stadhouderslaan 30, Utrecht.

Ds. D. A. Werner, Ned. herv. pastorie, Zweeloo (Dr.).

Adviserend lid van beide stichtingen:

C. J. ten Cate, Parkweg 6, Deventer.

Uitgave van de Stichting Albert Schweitzerfonds.

Verschijnt drie maal per jaar en wordt aan de geadresseerden gratis toegezonden.

Redactie: ds. D. A. Werner, Ned. herv. pastorie te Zweeloo (Dr.).
Telefoon 242 (K 5917).

Administratie: Uitgeverij „De Torenlaan”, aan de Torenlaan 16-24 te Assen, tel. 3044 (3 lijnen).

Nieuws uit Lambarene

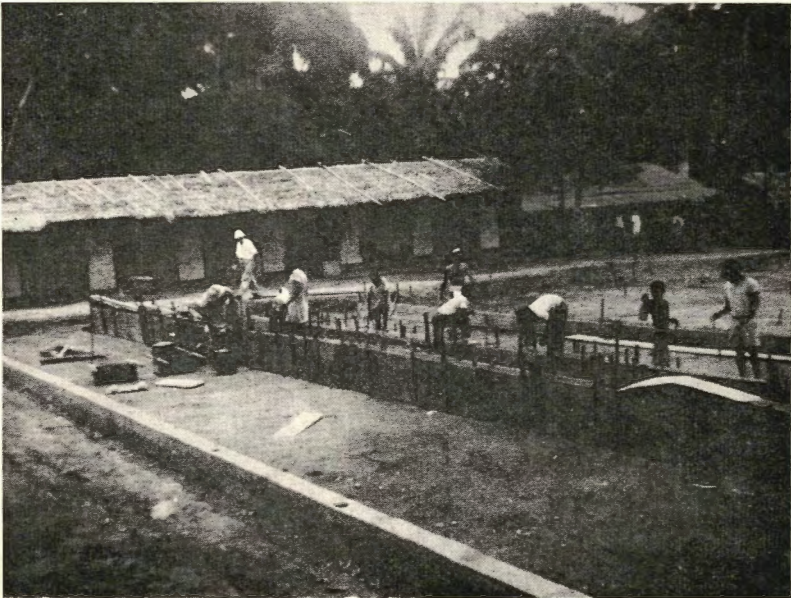
Het leprozendorp

door Emma Haussknecht

Terwijl ik dit schrijf bereid ik mij voor op de terugweg voor verlof in Europa. Het is mij zwaar te moede zoveel werk te moeten achterlaten. Bovenal spijt het me voor dr. Schweitzer, omdat het werk, waar hij aan bezig is, hem dwingt zeven tot acht uur per dag door te brengen op de plaats van het nieuwe dorp, dat hij voor de leprozen bouwt.

Tot nu toe hebben tweehonderdveertig leprozen gewoond in ruimten van bamboe en palmladeren. Om het andere jaar moeten deze hutten drastisch worden hersteld en om de drie jaar moeten ze geheel vernieuwd worden. Nu vangt dr. Schweitzer deze primitieve onderkomens door gebouwen op hechte funderingen met balkconstructies erop, waarvoor het plaatselijke harde hout wordt gebruikt. De daken zijn van gegolfd ijzer. Het hoofdgebouw, met een grote zaal voor de behandeling der patiënten, is gereed, evenals het tweede grote gebouw, met vijf kamers op een rij, elk met twee bedden, met een veranda tegenover de kamers en een gang erachter, met een keuken voor ieder appartement. Het derde gebouw dat nu klaar behoort te zijn, is uitgestippeld op dezelfde wijze, maar dit heeft negen kamers met twee bedden en een gang erachter met negen erbij behorende keukens. De omlijning voor de fundamenten van de vierde hut is reeds aangegeven en het slechten van de grond voor het vijfde, zesde en zevende gebouw is reeds klaar.

Het tweede en derde gebouw zijn gelijk ontworpen en zijn gelegen naar het noorden en het zuiden langs een rij oude manggabomen waarachter een woud van

Het maken van de funderingen van het lepradorp

prachtige oliepalmen oprijst. Voorbij het vierde gebouw leent de grond, oplopend aan een kant tot de hoogte van zo'n vier meter, zich voor een serie gebouwen, liggend van oost naar west. Hier krijgen de verblijven voor de patiënten dezelfde richting als al onze andere gebouwen, met een rij keukens tegenover elke rij kamers. Het kan luxueus schijnen, dat elk woonvertrek, dat bestemd is voor twee of drie leprozen, een ruimte moet hebben, die de inheemse kan gebruiken als zijn keuken, maar dit komt door het feit, dat de leprozen, voor wie al deze gebouwen worden opgericht, twee à vijf jaar onder medisch toezicht moeten blijven. De dokter wil hun graag de gelegenheid geven te leven zoals zij doen in hun eigen dorpen. Zelfs nu eet de inheemse slechts wat hijzelf kookt. Voedsel, dat door iemand anders dan een zeer nabije verwant is klaargemaakt, verdenkt hij ervan, hem te schaden of zelfs te doden.

In verscheidene gevallen is het tussenschot tussen de kamers gemaakt van bamboes. De toevoer van gegolfd ijzer is niet voldoende voor al deze gebouwen. Waar het op aankomt is, dat het dak sterk moet zijn en de patiënten 's nachts moet beschermen tegen slagregens en overdag tegen de brandende zon. Hoe eenvoudig deze hutten ook zijn, het bouwen ervan vraagt veel tijd en werk en voortdurende supervisie. Een goede werkmans is zeer zeldzaam onder de inheemsen. Gelukkig is de oude timmerman Momenzali, die dr. Schweitzer zevenentwintig jaar geleden zijn hospitaal hielp bouwen, teruggekomen als zijn rechterhand voor dit werk. De overige helpers moet men gedurig zeggen, wat zij moeten doen, en van dichtbij gadeslaan. De meesten van dezen zijn leprozen, die mogen werken. Trots geven zij zichzelf de naam „timmerlieden”, echter zonder enig recht ertoe. Op de middag van de laatste zondag voordat ik naar Europa zal vertrekken, verzamelden verscheidene melaatse kinderen onder de hoede van een zeer oude dame, zelf ook een melaatse, zich voor het gebouw, waarin dr. Schweitzer zijn kamer heeft. „Wat wenst u, moeder Hélène?” zei ik tegen de waardige kinderoppaster. „We willen de dokter dank zeggen”, was het antwoord, „voor het werk dat hij voor ons doet”. Deze arme vrouw was van plan te komen tonen, dat zij begreep, wat voor een moeite dr. Schweitzer op zich nam dag aan dag, om woonsteden te scheppen voor de zieken, die door de inheemsen in hun dorpen met zoveel verachting behandeld worden. De kinderen zongen en dansten verlegen, maar de vreugde was op hun gezichtjes te lezen.

De inheemsen hebben geen gevoel van liefde voor de leprozen, hoewel zij hun toestaan in hun dorpen te leven. Bij een woordentwist zal de melaatse altijd ongelijk hebben en als hij protesteert, zal men hem zeggen: „Je bent een levend lijk. Wat recht heb jij te protesteren?” Wij hopen, dat door dr. Schweitzers voorbeeld de primitieve bevolking van deze streek mag leren, barmhartig te zijn. We voelen, dat er enige vooruitgang is gemaakt, daar zij hun zieken naar ons toe brengen, zodat enige hulp kan worden verleend. De inheemsen kunnen zien, hoe de blanke verpleegsters en dokters, die toegewijd zijn aan dr. Schweitzers hospitaal, de vreselijke wonden verzorgen, assisteren bij kraamoperaties, en zorgen voor deze verlaten kinderen en oude mensen. Wij hopen, dat deze idee van helpen niet verloren zal gaan, maar zal worden gevoeld in de harten van deze arme primitieve negers.

BEELD VAN DR. SCHWEITZER IN BOSTON

Dr. Albert Schweitzer, de grijze Nobelprijswinnaar en weldoener van Lambarene, is op een diner van de universiteit van Boston geëerd door de onthulling van een levensgrote bronzen buste van de geleerde, kunstenaar en mensenvriend.

Het borstbeeld is de universiteit aangeboden door mevrouw J. W. Rogers, de secretaresse van de vereniging van vrienden van Albert Schweitzer in Boston. De maker van het beeld, Upton Clary Owing, die het vorig jaar in Frankrijk zijn schetsen voor dit beeld van Schweitzer maakte toen die eveneens enige tijd in Frankrijk vertoefde, was bij de onthulling aanwezig.

Mevrouw Oberman vertelde van haar reis naar Oostenrijk

Belangrijk initiatief in verschillende plaatsen

Toen mevrouw Oberman in Lambarene een massa post uit alle landen van de wereld moest beantwoorden en daardoor het werk van dr. Schweitzers correspondentie aanmerkelijk verlichtte, waren er tussen die talloze brieven ook enkele, die een zeer spontane en sympathieke toon lieten horen, geschreven door schoolkinderen uit Oostenrijk. Naast de gebruikelijke gelukwensen vertelden die kinderen in hun brief, dat ze de film „Het is middernacht, dr. Schweitzer” gezien hadden en daarvan hadden genoten. Ook vertelden deze kinderen dat ze al drie jaar lang ouden van dagen hadden geholpen door voor hen kolen te halen en boodschappen te doen. Dit nu wilden zij als verjaarsgeschenk aan dr. Schweitzer aanbieden. Mevrouw Oberman schreef hun terug en beloofde, wanneer zij in Oostenrijk zou komen, de kinderen op te gaan zoeken.

Mevrouw Oberman heeft die belofte gehouden. Toen zij enige maanden geleden in Wenen was, heeft zij de school bezocht en aan de kinderen over de oerwoud-dokter verteld. „Het was ongelooflijk leuk”, was de reactie van mevrouw Oberman.

Maar het contact met de schoolkinderen in Wenen was niet het enige. Zij maakte er kennis met de heer Schulhofer, die, zelf werkende bij een bibliotheek, veel voor Schweitzer deed en zelf het plan had als helper van dr. Schweitzer naar Lambarene te gaan. In zijn bibliotheek stond op het uitleenbureau een busje, waarin de lezers een kleinigheid konden offeren voor het werk in Lambarene. Het bleek, dat de heer Schulhofer een kleine „Albert Schweitzer-Gemeinde” had gesticht van vrienden, die ieder op hun wijze van hun belangstelling voor dr. Schweitzer blijk gaven. Zelfs had de heer Schulhofer in de bibliotheek eens een „Schweitzer-

In Wenen werd een tentoonstelling gehouden.

tentoonstelling" gehouden ter gelegenheid van Schweitzers 80e verjaardag, waarvan de opbrengst ten goede kwam aan het werk in Lambarene. Zij vertelde, dat Schulhofer onlangs op de fiets naar Gunsbach is geweest en daar de dokter heeft gesproken. Dokter Schweitzer had hem zeer gastvrij ontvangen en met hem enige tijd van gedachten gewisseld.

De idee om het werk van Albert Schweitzer te steunen en zijn gedachten te verspreiden heeft echter nog meer vertakkingen. In Wenen is een bankvereniging, die het plan heeft opgevat een Albert Schweitzerhuis te bouwen met vrijwillige krachten. Er zal echter nog inhoud aan deze opzet gegeven moeten worden, maar het voornaamste is, dat men door de figuur van Schweitzer gegrepen wordt om spontaan iets op touw te zetten.

Op de vraag van mevrouw Oberman: „Maar men is hier toch allemaal rooms-katholiek”, antwoordde men met groot enthousiasme: „Maar dát doet er toch niet toe? Schweitzer is toch voor iedereen?”

Met grote dankbaarheid spreekt mevrouw Oberman nog van verdere contacten en van de bijzondere gastvrijheid van de Oostenrijkers, die zij groter noemde, dan hun organisatietalenten.

Zij bezocht de plaatsen Linz en Salzburg, waar zij eveneens waardevolle contacten legde. Mevrouw Oberman overweegt de mogelijkheid om in Oostenrijk eveneens een Albert Schweitzerfonds te doen oprichten, opdat de krachten gebundeld kunnen worden en men zodoende meer effectief voor dr. Schweitzer kan werken.

Dr. Schweitzer zelf staat zeer sympathiek tegenover de Oostenrijkers en naar mevrouw Oberman ons vertelde, zeide de dokter destijds aan Schulhofer: „Ein Volk dasz noch „Grüsz Gott” und „Küss die Hand” sagt, hat noch Kultur!”

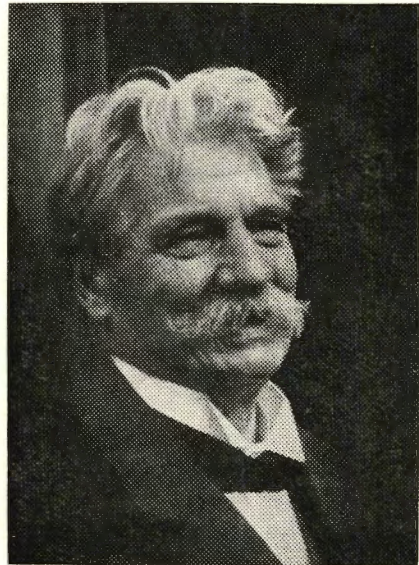
Albert Schweitzer en het existentialisme

door prof. dr. H. O. KLEINE

Albert Schweitzer gaat uit van het geloof aan het bestaan van een goddelijk schepingsprincipe. Hierdoor is de oerwoud-dokter een belangrijke tegenstander van het existentialisme, welks woordvoerder Sartre, zoals bekend is, de dood van God heeft geproclameerd.

Sartre meent, dat de mens zijn eigen schepper is. Albert Schweitzer daarentegen wijst nadrukkelijk en overtuigend op het goddelijke bouwplan, dat de grond is van al wat leeft.

Verbazing en diepe bewondering voor dit bouwplan moet consequent tot de houding leiden, die de dokter uit Lambarene „eerbied voor het leven” noemt. Zulk een denkwijze verbindt het existentiële van de mens met het boven-existentiële, d.w.z. zij overwint het dode punt van ons huidige geestelijke leven; zij verzet zich tegen het thans zo overal ver-

Prof. dr. Albert Schweitzer

breide existentialisme, dat immers de goddelijke, boven-existentiële oorsprong van de geest loochent.

Sartre probeert met een wanhopige dialectiek het „zijn” vanuit het „niets” een zin te geven. Albert Schweitzer staat onverschrokken in het geloof aan het goddelijke. Uit deze bron schept hij de kracht, die hem zo sterk maakt. En hoe staat het met Heidegger, de vertegenwoordiger van het Duitse existentialisme? Wat is er b.v. met zijn definitie van het zijn als „Hineingehalten in das Nichts” gewonnen, in het bijzonder voor de westerse mens in zijn huidige wanhopige situatie? Hiermee is niets gewonnen. Hoe zou ons het „niets” wat kunnen geven. Hoezeer zich het existentialisme als een filosofie der vrijheid mag uitgeven, het begrip vrijheid blijft steriel.

Daaraan kan al het literair stempel, alle elegante dialectiek en geestelijke gemanieerdheid niets toedoen. Nihilisme móet als zodanig slechts steriel zijn.

Overigens begint Heidegger dit zelf enigszins in te zien, want onlangs was zijn eis: „noodzakelijk is in de huidige noodsituatie der wereld: minder filosofie, maar meer zorgvuldigheid in het denken”.

Goed, dat heeft Albert Schweitzer al in 1923 gewild. „Ten einde uit het zinloze, dat ons allen gevangen houdt, opnieuw tot het zinvolle te komen, is er geen andere weg, dan die waarop ieder weer tot zich zelf teruggaat, en dat wij allen met elkaar tot nadenken komen op welke manier onze wil tot werken en tot voortgang zich laat leiden uit een zin, die wij aan ons leven en het leven rondom ons geven.

Hoeveel was er niet reeds voor de huidige situatie gewonnen wanneer wij allen iedere avond drie minuten lang peinzend naar de oneindige werelden van de sterrenhemel omhoogblikten en bij het deelnemen aan een begrafenis ons verdiepen zouden in het raadsel van dood en leven, in plaats van met gedachtenloos gepraat achter de kist te lopen. Het onafhankelijke verstandelijke denken eindigt in mystiek”.

Met mystiek volgens de interpretatie van Albert Schweitzer wordt het onbegrijpelijke en ongrijpbare oerfundament van alle zijn bedoeld, geen bijgeloof en uiterlijke zucht naar het miraculeuze.

Schweitzer zou zich nooit ertoe lenen om welke manifestaties van religieuze hysterie ook goed te vinden of zelfs te ondersteunen.

„God is dood, zegt Sartre. God heeft zich van ons afgekeerd, is de klacht van vele teleurgestelde mensen. Het een is even onjuist als het andere. Niet heeft God ons verlaten, maar wij, dwaze moderne mensen hebben ons van God afgewend.

Wij moeten allen weer durven denkende mensen te worden om tot de mystiek te komen, die de enige diepgewortelde wereldbeschouwing is. Allen zullen wij in ons begrijpen zover moeten gaan, tot het in een beleven van de wereld in ons overgaat. Allen zullen wij door het denken religieuze mensen moeten worden.”

Jean Paul Sartre

Van de penningmeester

Bij het verschijnen van het eerste nummer in 1956 wil ik gaarne de grote dank van het Albert Schweitzerfonds uitspreken voor de niet aflatende sympathie, welke wij van zo vele zijden ondervinden.

Het gehele jaar 1955 bleven de giften ons toevloeien, terwijl zij, die een jaarlijkse schenking doen mij regelmatig hun gift deden toekomen. Dit doet zo weldadig aan, daar wij er niet van houden over jaarlijks toegezegde bedragen te disponeren. Alle giften, welke wij ontvangen zijn spontane uitingen van sympathie voor dr. Schweitzer en zijn werk van barmhartigheid in Lambarene.

Door ons orgaan „Het Nieuws uit Lambarene” houden wij u zoveel mogelijk op de hoogte met de toestand van dr. Schweitzer en zijn werk in Afrika.

In een onzer nummers hebt u kunnen lezen, dat wij kleine bouwsteentjes hebben laten bakken ter grootte van een lucifersdoosje. Deze steentjes zijn door verschillende vrienden van dr. Schweitzer in consignatie ontvangen. Deze steentjes dienen als symbool van de grote bouwstenen, welke dr. Schweitzer nodig heeft voor de bouw van zijn lepradorp, waaraan met man en macht wordt gewerkt.

Door de goede zorgen van de ontvangers zijn zeer vele van deze steentjes geplaatst, hoewel ik van allen nog geen afrekening heb ontvangen.

Gaarne betuig ik onze dank voor het vele werk, dat hieraan is verbonden. In het bijzonder wil ik vermelden de namen van mevrouw Ketelaar te Amsterdam en de heer Zijlstra te Leeuwarden, die uitzonderlijk veel steentjes hebben geplaatst. Door al deze hulp is deze actie een succes geworden, ook in financieel opzicht. Gaarne zal de penningmeester nog van onze vrienden vernemen in hoeverre zij van mening zijn met de bouwsteentjesactie door te gaan. In totaal hebben wij ca. 6000 steentjes laten bakken. Indien er verdere belangstelling is, zo kunnen wij voor een nieuwe oplage zorgen. De verkoopprijs van de steentjes was minstens f 0.25 per stuk.

Door erfating mochten wij in 1955 totaal ca. f 8670.— ontvangen.

Het ziekenhuis in Lambarene is van Nederland uit voorzien van verschillende soorten levensmiddelen, verbandstoffen enz. Vele van deze artikelen werden ons door fabricanten gratis voor het goede doel verstrekt. Ook zonden wij zwachtels, welke door de goede zorgen van vele dames werden gebreid, terwijl wij van andere zijde gebruikte brillen en brilleglazen mochten ontvangen, welke in Lambarene ook goed te pas komen, daar een opticien er zeker nog zal ontbreken.

Wij verzoeken echter ons nu geen brillmonturen meer te zenden, daar wij bericht ontvingen, dat deze in voldoende mate aanwezig zijn!

Uit een en ander zal u duidelijk zijn, dat de persoon en het werk van dr. Schweitzer in Nederland ook ten zeerste gewaardeerd worden, zodat ook wij een aandeel hebben in de bijdrage, welke van de hele wereld in Lambarene samenkomt.

U gelieve te noteren, dat vanaf 1 januari 1956 het adres van de penningmeester is: Gorssel, Bosweg 3. Het gironummer blijft ongewijzigd No. 143643 ten name van de penningmeester van het Albert Schweitzerfonds nu echter GORSSEL en niet meer Deventer.

De redactie verzoekt beleefd geen gelden, die voor het werk van dr. Schweitzer bestemd zijn, op haar gironummer over te maken, aangezien dit een dubbele administratie en bovendien vertraging met zich medebrengt. Gireer dus uw gave alleen op de gironummers van de beide fondsen!

Albert Schweitzerfonds 143643 te Gorssel.

Vrienden van het hospitaal 2647 te Delft.

(Zie verder op redactiepagina).

Op bezoek bij H el ne Schweitzer-Bresslau

door prof. dr. Roland Schütz, Ludwigsburg

Voor ik vroeg om binnengelaten te worden, las ik de nu wit gemaakte woorden, die mevrouw Schweitzer zelf in de smalle balken boven de huisdeur had gegrift: Albert Schweitzer (1923) H el ne Bresslau. Dit huis is van mij — en toch niet het mijne, wie na mij komt — blijft ook niet hierin, want we hebben hier geen blijvende plaats, we zoeken de toekomstige.

Uwe mildheid worde bekend aan alle mensen!

Uit zo'n bijbelse geest bemerkt men dadelijk de sfeer, wanneer de 75-jarige, vriendelijke, bescheiden bezitster de gast hartelijk tegemoet treedt en binnenlaat.

Ze is veel verouderd, sinds ik haar de laatste keer heb gezien. Gebukt gaat ze en haar haar is wit; de vermoeienissen uit de tijd van de eerste wereldoorlog, van de vlucht uit Lambarene, de internering in Garaison en St. Remy hebben hun sporen achtergelaten. Tintelend van leven en fel kijken mij haar diep zwarte ogen aan. Op de bovenverdieping van het huis woont een dominee, in het tuinhuis een

Mevrouw H el ne Schweitzer-Bresslau

Bij de ontvangst van de Nobelprijs in Oslo hield de camera het echtpaar vast.

vriendelijke vluchtelingenfamilie. In haar kamers woont mevrouw Schweitzer helemaal alleen, zeker een prestatie op haar leeftijd. Een hele tijd hielp haar schoonzuster uit Sao Paolo haar en haar dochter Rhena komt af en toe met man en kinderen op bezoek, maar in haar alleen-zijn wil de dappere vrouw haar onafhankelijkheid soevereiniteit verlenen. Hélène Schweitzer liet mij de kleine, buitengewoon eenvoudige kamer zien, waar de dokter „Die Mystik des Apostels Paulus” heeft geschreven; nog pas heeft ze de inleiding tot dit werk gelezen en ik heb de indruk, dat ze niet in de schaduw van de grote man leeft, maar in zijn licht.

Het geeft haar blijkbaar vreugde over de herinneringen uit de oude tijd te vertellen. Met een verbazingwekkend betrouwbaar geheugen voor gebeurtenissen, die een halve eeuw en nog verder teruggaan, laat ze me een beslissende periode van haar leven zien, geïnspireerd door het bekoorlijke boek van haar gestorven vriendin Elli Heuss—Knapp „Blick vom Münsterturm”, dat ze met veel potloodaan-tekeningen gevuld heeft.

De vroegrijpe dochter van de Berlijnse historicus Bresslau legde het leraresexamen reeds als 17-jarige af, ofschoon dit tegen de ministeriële bepalingen was. De examencommissie had de „fout” welwillend door de vingers gezien. Haar diploma werd, vreemd genoeg, in Frankrijk en Engeland hoger gewaardeerd dan in haar eigen land.

De jonge lerares gaf een tijdlang les in Engeland; ze gaf zich ook moeite Russisch te leren, bij vrienden in Poltawa, maar het gelukte haar niet. Toen bekwaamde ze zich in de ziekenverpleging en sloot zich bij de Evangelische Diaconievereniging in Berlijn-Steglitz aan. In Straatsburg, waar haar vader aan de universiteit aangesteld werd, wijdde ze zich aan de sociale verpleging van de maatschappelijke hulp, verzorgde weeskinderen en stichtte een tehuis voor ongetrouwde moeders. Het was niet gemakkelijk het nodige geld uit publieke en privé-middelen bijeen te brengen.

Maar toen kwam Albert Schweitzer de energieke diacones te hulp. Als dominee kon hij alle noodzakelijke verbindingen gemakkelijk krijgen. Deze gemeenschappelijke arbeid van christelijke naastenliefde grondvestte de vriendschap van de beide mensen. Het eerste werk gelukte: de stichting van een moedertehuis. Het grotere volgend na hun huwelijk: de stichting van het ziekenhuis in Lambarene. Héléne Schweitzer werd de eerste hulp, operatiezuster, ziekenhuisverpleegster en voedseluitdeelster van de oerwouddokter. Ze had haar man ook bij zijn literaire arbeid geholpen, gedeeltelijk reeds voor haar huwelijk. Met haar goede kennis van talen kon ze zijn wijze van uitdrukken door het vertalen van het Duits in het Frans verbeteren en vloeiender maken. „Hij vertaalt zich ook niet graag zelf”, vertelt mevrouw Schweitzer. Veel kreeg ik te zien en te horen, wat niet over de hele wereld bekend is. Het hele huis, vooral de gezellige huiskamer, biedt een rijke overvloed van herinneringen. Dankbare inboorlingen, die in het ziekenhuis gezond geworden zijn, hebben tafelkleden, wandbehang uit raffia gevlochten en met hun oorspronkelijke kunst een olifant erin geweven of reigers uit antilopenhoorn gesneden.

Mevrouw Schweitzer houdt zich bewust in onzelfzuchtige bescheidenheid in de schaduw van de roem van haar man. Het is daarom geen wonder, dat in het openbaar weinig aan haar gedacht wordt. Komt ze in het gezichtsveld van een camera, dan houdt ze graag haar vingers voor het gezicht. Maar bij de feestelijke plechtigheid bij de ontvangst van de Nobelprijs in Oslo hield de camera het echtpaar, dat tientallen jaren afstand van een samenleven moest doen, vast. En als beloning voor al haar gebrachte offers, beleefde Héléne Schweitzer nu een heel bijzondere vreugde: ze kon naar Lambarene vliegen om daar de 80ste verjaardag van haar man te vieren en de plaatsen van haar vroegere arbeid weer te zien.

(Overgenomen uit Rundbrief van Richard Kik)

MEVROUW OBERMAN WEER NAAR LAMBARENE

Zr. Emma Haussknecht is voor verlof in Europa sinds korte tijd. Zij zal vanwege haar gezondheidstoestand enige rust moeten nemen. Sinds 1924 is zij werkzaam in het ziekenhuis van dr. Schweitzer. Dr. Schweitzer heeft een beroep gedaan op mevrouw Oberman om haar te vervangen bij het omvangrijke werk van correspondentie en plantages. Mevrouw Oberman heeft zich terstond bereid verklaard voor de vierde maal naar Lambarene te gaan en is zondag 8 april 1956 per vliegtuig naar Centraal-Afrika vertrokken.

*mevr. H. Oberman—
Oberman*

ALBERT SCHWEITZER

door K. J. Junius Ingerman

Daar wij in onze tijd haast geen persoonlijkheden zien, valt het op wanneer wij iemand ontmoeten, die zichzelf is gebleven, in alle opzichten. Albert Schweitzer bouwt geen enkele filosofische stelling op, alvorens hij zijn denken eerst aan het leven getoetst heeft.

Hij denkt zelf en hij neemt geen conclusies van anderen over, praat niet na en doet niet wat anderen deden. Hij handelt zelf. Hij is een man wiens devies het is om rechtuit te zijn. Hij is niet de vertegenwoordiger van een speciale godsdienstige richting of kerkgenootschap. Hij staat boven alle richtingen en boven alle kerken.

Hij is een waarachtig, gelovig mens.

Nooit zag ik een man, die zó volkomen gespeend is van elke ijdelheid, van uiterlijke vormenaanbidding, wars van alle „gedoe” en van holle frasen.

Zijn kleding interesseert hem niet. Ook in Europa ziet hij er soms zó uit, dat vreemden in hem nooit „le grand docteur” van Lambarene zouden herkennen.

Anderhalf jaar geleden stapte hij in Frankrijk uit een derde klas coupé van de trein. De autoriteiten, die hem kwamen afhalen voor het door hem bij te wonen congres, vroegen uit bezorgdheid voor zijn hoge ouderdom: „Waarom zit u in de derde klas, professor?”

Zijn antwoord luidde:

„Omdat jullie hier geen vierde klas hebben.”

Hij is nooit geïmponeerd door de uiterlijke grootheid van anderen. Of hij staat tegenover vorsten, ministers of welke autoriteit ook, voor hem blijft de MENS een kind Gods en als zodanig gaat hij iedereen met eerbied tegemoet.

Zijn daadkracht wordt gevoed door zijn Godsvertrouwen en zijn liefde. Dit is dan ook het „grote” in Schweitzer.

Zijn liefde voor alles wat leeft omschreef hij heel duidelijk in zijn filosofie over de „Eerbied voor het leven”. Maar deze filosofie bleef geen „wijsbegeerte”, ze werd omgezet in daden. Hij houdt ook niet van praten, tenzij het is om anderen

en zichzelf innerlijk te verrijken. Hij is de man die staat maar die ook handelt. Veel schrijvers hebben, over zijn persoonlijkheid sprekend, een kardinaal punt overgeslagen. En dat is het grote offer, dat hij bracht. Nu zijn er natuurlijk mensen die mij zullen tegenwerpen, dat daar wèl over geschreven is en dat er toch zoveel mensen zijn die offers brengen.

Maar dan zeg ik u: „Nee, niet zulk een offer!”

Ik zal proberen dit duidelijk te maken.

Velen onder ons zullen tot de conclusie zijn gekomen, als zij tenminste heel eerlijk zijn tegenover zichzelf, dat er wel eens iets in hun leven is geweest, dat fout was, waaraan zij met diepe spijt en wroeging terugdenken.

De sterken, beziel met besef van verantwoordelijkheid, zullen trachten hun fouten goed te maken door het brengen van offers, om zodoende hun schuld te boeten. Dat is loffelijk en dwingt respect af. Maar wat doet nu Schweitzer?

Hij ging vrijwillig naar Afrika. Hij schoof alle roem, alle voordelen, verbonden aan zijn professoraat in de theologie, zijn doctoraten in de medicijnen en de filosofie, zijn ongekende gaven in de muziek van zich af, om heel zijn leven te trachten offers te brengen voor de fouten die anderen gemaakt hebben in hun houding tegenover de gekleurde volkeren. Dat heeft hij bereikt door bovennatuurlijke kracht. En deze bovennatuurlijke kracht was mogelijk door zijn leven in dienst te stellen van de liefde en dus door het wegcijferen van zichzelf. Daarom kan hij staan boven de kerken, boven de naties, boven de rassen en standen.

De liefde gaf hem de kracht zich niet boven de materie te verheffen, maar om de materie waarin hij staat zelf te zuiveren.

Hij is het voorbeeld van de universele mens, die begrepen heeft dat zonder de kracht van de liefde de schepping niet zou kunnen zijn. Hij staat dus met geest en lichaam in de oerkracht van het leven zelf.

Zijn ideeën zijn geen utopieën, maar werkelijkheid. Op die wijze heeft hij aan heel de mensheid de overtuiging geschonken, dat het mogelijk is een „waarachtig en goed mens” te kunnen zijn.

Daarom zal mijn herinnering aan Lambarene altijd blijven: „diepe schaamte”.

ALBERT SCHWEITZER OVER DE H-BOM

Dr. Albert Schweitzer heeft in een brief aan een Brits dagblad gezegd:

„Zoveel geleerden als maar mogelijk is, die alle gevaren en problemen grondig doorzien, moeten de mensheid de waarheid vertellen door middel van redevoeringen en krantenartikelen. Als ze eenmaal, ieder voor zich, hun stemmen zouden verheffen, om de afschrikwekkende waarheid te verbreiden, dan zou er enige hoop kunnen bestaan, dat aan deze verschrikkelijke ont-ploffingen een einde zou komen en er druk kon worden uitgeoefend op de mannen die ons regeren. Hier hebt u mijn mening. Ik zeg ze u met angst in het gemoed, een zielsangst die mij van dag tot dag in zijn greep houdt.”

BRIEF VAN SCHWEITZER AAN MARSHALL

Dr. Schweitzer heeft tegelijk met Georges Marshall in 1953 de Nobelprijs voor de vrede gekregen. Toen Marshall op 31 december 75 jaar werd, heeft Schweitzer hem een waarderende brief geschreven. O.a. schreef Schweitzer: „Wij weten beiden, hoe weinig wij hebben kunnen doen voor de vrede en dat we beiden bijna pijnlijk getroffen waren, toen ons de prijs werd toegekend. Maar als onze twee namen naar voren zijn gebracht in het zo bleke vredeslicht, dat schijnt tussen de donkere wolken door, die op de wereld drukken, weten wij toch, dat wij tweeën ons geroepen voelen, ons te verplichten tot werken voor de vrede in een tijdperk, dat daaraan wan-hoopt.....”

WAARHEEN GAAT GIJ, MENSHEID?

Albert Schweitzers werk der naastenliefde

„Niet de cultuur van één ras, maar die van de mensheid, van de huidige en van de toekomstige, is als verloren te beschouwen, wanneer het geloof aan de regeneratie van onze krachten ijdel is”.

Toen Albert Schweitzer bovenstaande woorden in zijn gedenkwaardig boek: *Verval en wederopbouw der cultuur*, schreef had hij nauwelijks de middelbare leeftijd bereikt en was toch al wereldberoemd, was hij reeds een der groten in deze tragische eeuw. Ieder kende zijn portret met het altijd verwarde geleerdenhaar, ieder was onder de indruk van die blik, die alles scheen te omvatten, te doorzien en toch lief te hebben, hetzij mens, dier of plant.

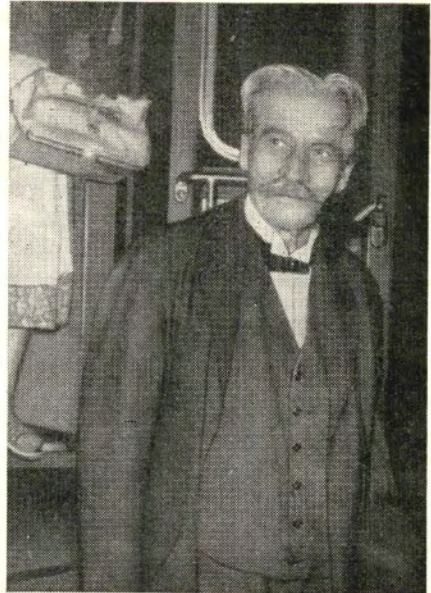
Albert Schweitzer heeft misschien tijdgenoten voor het hoofd gestoten, niet alleen omdat hij „waarheden” zei, maar ook omdat hij de meest ongewone dingen dééd. Er zijn al veel profeten geweest, velen zijn, zoals bekend is, de woestijn ingegaan, omdat zij aan de zedelijke opgang van de mensheid wanhoopten, maar geen ging in het oerwoud om zich in dienst te stellen van de meest ellendige en meest verlatene schepsels en om zodoende tegelijkertijd aan de mensheid een doel te geven.

Spreekt hier een pathetische dromer?

Een onpraktische werelddhervormer?

Eerst heeft men dat wel gedacht in Straatsburg, Schweitzers vaderstad, waar hij als jongste professor van de universiteit, plotseling zes jaar lang medisch student wordt en dan, een jaar voor het uitbreken van de eerste wereldoorlog naar het onmenselijkste gebied van Afrika gaat, waar hij na moeizame arbeid eigenhandig de eerste ziekenbarakken voor de aan lepra lijdende negers bouwt. Daaruit groeide in de loop van de tijd een heel hospitaaldorp, waarin de latere resultaten van sociale hygiëne en ziekenzorg al eerder verkregen werden, door de „grote, blanke dokter”.

Maar hij genas niet alleen zieken, hij bracht niet alleen de zegeningen van de geneeskunst en chirurgie in dit gedeelte van de wereld — intussen staan ware prachtziekenhuizen in Afrika, door de koloniale staten met veel geld en moeite opgericht — hij veranderde de mensen in zendelingen der menselijkheid, hij leerde hun te willen en in het teken van een zedelijke idee te overwinnen. Hoe hij het klaarspeelde kan niemand zeggen, maar allen die Schweitzer ontmoetten, voelden na met hem gesproken te hebben, hoe zij als het ware nieuwe vleugels kregen, hoe zij met nieuwe energie geladen werden, hoe men van Schweitzer heenging met het besluit „het experiment te ondernemen”. Welk experiment? Wel, het experiment des levens natuurlijk, waarbij ieder de kans heeft zijn eigen Nobelprijswinnaar te worden.

De Nobelprijswinnaar prof. dr. Albert Schweitzer in een derde klas spoorwegcoupé op weg naar Lindau.

Voor Schweitzer zou het trouwens moeilijk zijn, de „juiste” prijs te krijgen. Als dokter en mensenvriend is hij onvergelijklijk, maar het koloniaal bestuur van een grote staat zou hem evengoed tot de hoogste ambten en waardigheden kunnen benoemen, gelijk de filosofen, de theologen en de musici hem voor zich zouden kunnen opeisen. Hij is nog altijd de grootste organist en hij geldt voor de belangrijkste biograaf van Johann Sebastian Bach. Hij heeft behalve talrijke andere boeken over cultuur, natuur en politiek, een boek geschreven over de filosofie der Indische denkers. En dat alles in het oerwoud onder de hardste levensomstandigheden. Schweitzer heeft zeer humoristisch beschreven (en humor staat ook op zijn gezicht te lezen) hoe hij in zijn hut de manuscripten van zijn cultuurfilosofische verhandelingen moest ophangen, opdat zijn tamme antilopen ze niet zouden opeten. Of: hoe de dieren van het equatoriale oerwoud voor zijn hut, als voor die van een tweede Franciscus van Assisi kwamen staan, als hij 's nachts op zijn piano oefende.

Albert Schweitzer heeft het denken en de fantasie van de mensen dermate beïnvloed, dat men naar maatstaven ter vergelijking heeft gezocht. Steeds weer denkt men bij Schweitzer aan de Joodse profeten of aan de eerste apostelen. Gelijk dezen trok hij weg van de aangename zekerheid des levens, deed afstand van roem en carrière, rijkdom en ledigheid. Gelijk zij voelde hij zich drager van een grote missie, predikte hij eerbied voor al het levende — en gelijk zij leeft hij zoals ook alleen maar een lid van hun zuivere gemeente kan hebben geleefd.

In een van zijn boeken zegt Albert Schweitzer eens: „Ontbreekt onze Westerse maatschappij deze zedings- (humanitaire) tendentie, dan is haar ondergang bezegeld.”

Die zending, die eerbied voor het leven gebiedt, is het grote moeten onzer dagen. En omdat Schweitzer dit niet alleen predikt, maar zijn leven ook in deze zin heeft geleefd en duizenden en nogmaals duizenden tot dit leven heeft opgevoed, daarom is Albert Schweitzer een van de belangrijkste mensen van onze tijd.

Boekennieuws

Vóór ons ligt de vierde druk van het boekje van mevrouw H. Oberman—Oberman: Albert Schweitzer, een blik in zijn leven en werken, uitgave J. N. Voorhoeve, Den Haag.

Deze vierde druk is aanmerkelijk uitgebreid, vergeleken bij de voorafgaande drukken. Het boekje is er rijker door geworden. De eerste hoofdstukken zijn door mevrouw Oberman zelf geschreven. Zij schrijft ze vanuit de rijkdom van haar ervaring en kennis van de dokter, die zij zo van nabij kent.

Met doorleefde gloed beschrijft zij in het kort zijn leven; zij schetst hem als dokter en zieleherder in Lambarene. Daar ligt het hart van dr. Schweitzer, zodat hij zeggen kan: „Niemand kent mij, die mij niet in Lambarene gezien heeft.” Mevrouw Ober-

man bevestigt dit, al voegt zij eraan toe, dat ook zij, die hem daar meemaken toch niet zullen durven zeggen, dat zij hem begrepen hebben.

Mevrouw Oberman weet Schweitzers portret te laten leven vanuit een bijbelse achtergrond, vanuit de diepste wortels van het Christendom: wat gij aan één van deze minste mijner broeders gedaan hebt, hebt gij Mij gedaan.

Het is inderdaad zo, dat deze man dit alles doet door de kracht, die hij telkens weer uit het evangelie kan putten.

In dit boekje werd volledigheidshalve het bericht van Albert Schweitzer over de groei van het ziekenhuis, dat in vele landen is uitgegeven en waaraan ook wij een heel nummer hebben gewijd, opgenomen. Boeiend schrijft mevrouw Oberman over het melaatsendorp, waar zij zelf bij de bouw ervan tegenwoordig is geweest.

Talrijke nieuwere foto's verluchten dit mooie boekje, dat u tegen de prijs van f 3.50 bij uw boekhandelaar tot uw eigendom kunt maken.

U kunt het ook bestellen bij de penningmeester van het Albert Schweitzerfonds.

DE WERELD VAN ALBERT SCHWEITZER

Indrukwekkende foto's geven getuigenis van grootse eenvoud.

In Afrika zwoegt en werkt de oude 81-jarige dokter. Hij bouwt aan zijn lepradorp, hij assisteert bij operaties, hij brengt het evangelie.

Dit alles kunt u zien in een prachtig fotoboek, het mooiste, dat wij ooit zagen, dat onlangs is uitgekomen bij de Zuid-Hollandse Uitgeversmaatschappij te Den Haag.

De Amerikaanse kunstfotografe, Erica Anderson, die in foto's een groots getuigenis geeft van het leven en werken van dr. Schweitzer, heeft een 150-tal foto's van haar magnifieke verzameling voor dit werk beschikbaar gesteld. Eugène Exman schreef de tekst, die uitnemend door Clare Lennart werd vertaald.

Ad. M. C. Stok, de directeur van de Zuid-Holl. Uitg. Mij., gaf een prima verzorging aan dit boek.

Een van de talrijke foto's uit: De wereld van Albert Schweitzer.

De Nederlandse uitgave werd aangevangen met een telegram, dat H.M. de Koningin en Z.K.H. Prins Bernhard op 14 januari 1955 hebben verzonden aan de 80 jaar geworden Albert Schweitzer.

„Ter gelegenheid van deze grote dag bieden wij u onze beste wensen aan voor uw werk en uw persoon en onze diepgevoelde dank voor uw voorbeeld in de wereld”.

Juliana—Bernhard.

Dit boek is een standaardwerk van wat in Lambarene werd verricht ten behoeve van hen, die door het leed zijn getekend. Wij hopen en verwachten, dat in brede kring van dit werk in deze vorm kennis zal worden genomen. Wij kunnen het dan ook van ganser harte aanbevelen. Prijs f 17.50.